

Ekspoziciją papildė atnaujinti „šiepai“

Laima STONKUVIENĖ

Kretingos muziejaus etnografinės ekspozicijos „Saulės ratu“ lankytojai joje nuo šiol galės apžiūrėti du naujus unikalius eksponatus – daugiau negu 200 metų senumo virtuvinius bufetus („šiepas“). Jie atnaujinti muziejininkams parengus ir įgyvendinus projektą „Kretingos muziejuje saugomų medinių baldų restauravimas“.

„Kretingos muziejaus Etnografijos skyriuje saugomos eksponatų kolekcijos atspindi lietuvių liaudies kultūros etni-
(Nukelta į 6 p.)

Vienoje patraukliausių Kretingos muziejaus ekspozicijų „Saulės ratu“ eksponuojama per 400 dirbinių. Tarp jų – ir dvi istorinės „šiepos“.

Mūsų provincija

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Ekspoziciją papildė atnaujinti „šiepai“

(Atkelta iš 1 p.)

nes ypatybės, valstiečių verslus, amatus, buitį, papročius ir tikėjimą. Vieną iš tokių kolekcijų sudaro baldai – bufetai, spintos, lovos, kraitinės skrynios, suolai ir stalai. Tarp jų – 5 unikalūs bufetai ir spintos (šiepai), XIX a. pirmos pusės valstiečių tradicinės kultūros objektai, – „Švyturiui“ pasakojo muziejaus vyr. fondų saugotoja Dalia Padriezenė. – Iš jų savo originalumu išsiskiria du bufetai, skirti maistui laikyti – jie puošti sudėtinu profiliuotu frontonu, tiksliai datuoti, priekis ornamentuotas polichromine tapyba, Žemaitijai būdingų intensyvių tonų spalvomis. Šis dekoravimo būdas Lietuvoje paplito XVIII a., atsiradus dažymo priemonėms, tai yra pradėjus iš natūralių gamtinių medžiagų gaminti dažus. Pagaminti vietinių meistrų jie stebina puikiu profesiniu – techniniu atlikimu bei dekoratyvia forma, bylojančia apie ryškų baroko stiliaus poveikį tam laikmečiui. Eksponuoti „šiepų“ etnografinėje ekspozicijoje „Saulės ratu“, kuri yra viena patraukliausių lankytojų, čia vyksta edukaciniai užsiėmimai, neturėjome galimybės dėl labai blogos jų būklės. Todėl nuspręsta parengti projektą, dėl lėšų – 8 tūkstančių eurų – jam įgyvendinti kreiptasi į Lietuvos kultūros tarybą bei Kretingos rajono savivaldybę“.

Pasak D. Padriezenės, nuo 2011 metų veikiančioje ekspozicijoje iki praėjusių metų buvo eksponuojamos tik kraitinės skrynios, įvairūs įrankiai, namų apyvokos reikmenys. Šis projektas davė pradžią baldų kolekcijos restauravimui. Ekspoziciją papildžius XIX a. pirmos pusės bufetais galima atkurti senąjį mūsų krašto gyventojų namų interjerą.

Pirmajame projekto įgyvendinimo etape 2016 metais, gavus 5600 eurų, buvo restauruotas virtuvinis bufetas, pagamintas 1806 metais iš pušies ir eglės medienos. „Šis istorinis eksponatas muziejuje (apskaitos knygoje jam suteiktas 1219 numeris) buvo saugomas nuo 1939 metų gruodžio, – pasakojo D. Padriezenė. – Į Kretingos muziejui perdavė Povilas Ašmantas iš Aukšorių kaimo, Endriejavo valsčiaus, Kretingos apskrities. Virtuvinis bufetas dviejų dalių. Apatinėje dalyje yra plačios vienverinės durelės, pritvirtintos kalvio darbo kaltiniais geležiniais vyriais, durelių

1806 metais iš pušies ir eglės medienos pagamintą bufetą muziejui (apskaitos knygoje jam suteiktas 1219 numeris) 1939 m. perdavė Povilas Ašmantas iš Aukšorių kaimo. Bufetas atnaujintas pernai.

Šią taip pat daugiau negu 200 metų senumo „šiepą“ muziejui 1966 metais perdavė Stefanija Stropienė iš Erlėnų kaimo, eksponatas atnaujintas šiemet rugpjūtį.

centre pritvirtintas iškilus keturkampis, kurį sudaro profiliuoti karniziukai, kampuose išpiešti tulpių žiedai. Tarp durelių šonuose dešinėje pavaizduota vyro figūra, kairėje – moters. Viršutinę bufeto dalį su apatine jungia profiliuoti šonai. Viršutinės dalies centre profiliuotu karnizuku kvadratu pritvirtintas iškilus verpstės formos ornamentas. Tarp durelių šonuose

pritvirtintos profiliuotos iškilios juostelės, kurios sudaro eglutės ornamentus. Bufeto viršus baigtas puošnia karūna, kurią sudaro platūs išlenkti karnizai. Centre išpiešta puošni tulpė ir įrašyta data: 1806. Karnizai puošti išpieštų žiedų ornamentu. Paviršius dažytas aliejiniais žaliais, raudonais, baltos spalvos dažais. Šią „šiepą“ daręs meistras nežinomas, bet tai turėjo

būti gabus amatininkas“.

Bufeto būklė pirminėse apskaitos knygos pažymėta kaip vidutinė. Ne vienerius metus eksponatas buvo saugomas tuo metu muziejui priklausiusioje saugykloje – Žutautų kaime esančioje apleistoje sodyboje, kuri nebuvo pritaikyta eksponatams saugoti. Patalpos buvo šaltos, drėgnos, dėl to labiausiai nukentėjo apatinė bufeto dalis ir

polichromija.

1992 metais, Kretingos muziejui persikėlus į grafų Tiškevičių dvarą, etnografijos eksponatai buvo pervežti į naują muziejaus saugyklą – buvusią dvaro ratinę, kurioje atitinkamai pasikeitė temperatūros ir drėgmės režimas. Džiūvant medienai, balduose atsirado daug plyšių, iškrito atskiros detalės. Siekiant išsaugoti vertingus eksponatus nuo sunykimo ir imta ieškoti galimybių kuo skubiau juos restauruoti.

Sunykusią 1806 metais gamintą „šiepą“, 2016 metais gavus Lietuvos kultūros rėmimo fondo finansavimą, atnaujino bei trūkstantis detales atkūrė telšiškis restauratorius Ramūnas Balsevičius. Jis naujam gyvenimui prikėlė ir antrąjį bufetą, kurį muziejui 1966 metais perdavė Stefanija Stropienė iš Erlėnų kaimo, Imbarės apylinkės.

„Antram projekto etapui įgyvendinti iš Kretingos rajono savivaldybės Kultūrinės veiklos programų dalinio finansavimo fondo buvo gauta likusi suma – 2400 eurų, – sakė D. Padriezenė. – Galėjome baigti atnaujinti ir antrąjį virtuvinį bufetą-šiepą, kuris apskaitos knygoje įrašytas 5664 numeriu. Bufetas yra dviejų dalių, eglės medžio. Apatinėje dalyje yra plačios vienverinės durelės, pritvirtintos kalvio darbo kaltiniais geležiniais vyriais, durelės buvo rakinamos namų darbo užraktu. Durelių centre pritvirtinti profiliuoti karniziukai, kurie sudaro keturkampį, kampuose išpiešta po tulpės žiedą. Viduje yra dvi lentynos. Tarp durelių iš abiejų pusių išpieštos ant ilgo stiebo tulpės. Viršutinė dalis baigta lenktu viršumi, apjuostu plačiu karnizu, kuris puoštas pieštų skrituliukų ir juostelių ornamentu. Bufetas dažytas rausva, raudona ir žalia spalva. „Šiepa“ daryta 1804 m., jos meistras irgi nežinomas. Gauto bufeto būklė buvo vidutinė, baldas sulaužytas 1980 m.“

Etnografinėje ekspozicijoje „Saulės ratu“ eksponuojama per 400 dirbinių. Tarp jų ekspozicijos lankytojai jau gali pamatyti ir pasitvirtinti žemaičio valstiečio troboje buvusius bufetus-„šiepas“, skirtus maistui laikyti.

Ateityje restauravus daugiau etnografinių baldų, ekspozicijoje „Saulės ratu“ planuojama fragmentiškai atkurti XIX a. Žemaitijos krašto kaimo gyventojams būdingą namų interjerą, kuris sudarys galimybę lankytojams dar geriau pažinti XIX a.–XX a. tradicinę Kretingos krašto kultūrą, kaimo žmonių gyvenimą ir buitį.